

NaPol-Intel

Nationalizing Police Intelligence in Belgium (1918-1961):
Democratization Processes and Bureaucratic Knowledge
Practices

Contract - B2/191/P2/NaPol-Intel

Samenvatting

Achtergrond

Het historisch onderzoek naar de geschiedenis van de Belgische politiediensten heeft sinds het begin van de jaren 2000 belangrijke vooruitgang gekend. In vergelijking met de historiorafie van de meeste Europese landen bleven veel onderzoeksgebieden echter weinig bekend. Hoewel de politiediensten regelmatig het onderwerp zijn van debatten tussen juristen en criminologen, werd hun historische dimensie vaak verwaarloosd bij gebrek aan bronnen. Dit was deels te verklaren door het ontbreken van bronnen en gegevens die toegankelijk waren voor onderzoekers. Om de zaken nog wat ingewikkelder te maken, heeft de Belgische federale politie de bijzonderheid dat ze is ontstaan in een crisissituatie die er in grote mate toe heeft bijgedragen dat haar eigen geheugen is uitgewist.

Doelstellingen en methodologie

Lange tijd werd de geschiedenis van de Belgische politiediensten uitsluitend vanuit een lokaal perspectief bestudeerd. Het Napol-Intel-project bracht vernieuwing door de geschiedenis van de Belgische politie te bekijken in een context die gekenmerkt werd door een toenemend centralisatieproces. De Belgische politie, die in de 19e eeuw voornamelijk lokaal georganiseerd was, onderging vanaf de Eerste Wereldoorlog een centralisatieproces dat vooral gekenmerkt werd door de versterking van de rijkswacht. Het project trachtte beter te begrijpen hoe dit proces de werking van de politie en haar legitimiteit in de ogen van de overheid en de burgers heeft beïnvloed. Het onderzocht de spanningen tussen het democratiseringsproces van de samenleving en de opkomst van nieuwe vormen van militante actie, waarbij de nadruk lag op twee hoofdthema's: ordehandhaving en het beheer van politie-inlichtingen.

De identificatie en beschikbaarstelling van een groot aantal tot dan toe onbekende bronnen ging gepaard met historisch onderzoek dat het mogelijk maakte om de kennis

over dit onderwerp te vergroten en een beter inzicht te krijgen in de veranderingen binnen het Belgische politiekorps en de impact daarvan op de staat en de samenleving. Gedurende het hele project werden instrumenten ontwikkeld die toegang bieden tot duizenden rapporten, registers, processen-verbaal en dossiers, die getuigen van processen en praktijken die nog steeds van invloed zijn op de huidige werking van de politiediensten. Ten slotte kon een deel van deze archieven in het kader van het project worden gedigitaliseerd en online worden gezet op het onderzoeksplatform van het Rijksarchief, waar ze voor iedereen toegankelijk zijn.

Resultaten en conclusies

De resultaten van het historisch onderzoek dat in het kader van het project werd uitgevoerd, werden bekendgemaakt tijdens conferenties in België en elders, die een groot publiek trokken. Bovendien werden ze gepubliceerd in werken die op grote schaal verspreid werden in academische kringen. Dankzij de archieven die online op het internet zijn geplaatst, kon het grote publiek zich verdiepen in de rapporten en processen-verbaal die de Rijkswacht tijdens de Tweede Wereldoorlog en de onmiddellijke naoorlogse periode heeft opgesteld. Bovendien heeft het project de basis gelegd voor een intensievere samenwerking met de federale politie om haar geschiedenis in haar aandachtspunten te verankeren. Dankzij het project zijn de politiearchieven nu geïntegreerd in de opleiding van jonge politieagenten en in het didactisch materiaal dat hen ter beschikking wordt gesteld. Bovendien heeft het project binnen de politiehiërarchie geleid tot een sterkere bewustwording van de wetenschappelijke waarde van de geproduceerde archieven of gegevens. Deze bewustwording heeft geleid tot de opzet van concrete projecten, uitgevoerd in samenwerking met het Algemeen Rijksarchief, en goede praktijken binnen de centrale diensten van de federale politie, die het in de toekomst mogelijk zullen maken een archiefpatrimonium van grote waarde te bewaren.

Sleutelwoorden: Archieven, Geschiedenis, Politie, Inlichtingendiensten